

Базасы 12 т.

КАЛБЫ АБДИРАМАНОВ

ЖҮРЕКТЕГИ ЖАЗЫҰЛАР

„КАРАКАЛПАКСТАН“—1977

Книга должна быть возвращена
не позже указанного здесь срока .

Количество предыдущих выдач

15/11 99г

36

Қалбай Әбдираманов

ALIMOV ALI NDI'-2010

ЖҮРЕКТЕГИ ЖАЗЫҰЛАР

(Қосықлар жыйнағы)

гор. биб. № 6
ш. 3629.

„ҚАРАҚАЛПАКСТАН“ БАСПАСЫ

НӨКИС.—1977

A'jiniyaz ati'ndag'i' NMR
Informatsiyali'q resurs

INVENTAR № 91157

КК 2
27.

3703040200
112-77-М

„Жүректеги жазыулар“ — жас шайыр Қалбай Әбдирамановтың тұңғыш топламы. Онда автор науқыран жаслықты, бахытлы өмірді, заман ағымын йошланып жырлайды.

Оның көплеген қосықтары қазіргі талабы күшлі кітап қумарларға ой салады. Жас автор:

Мен Адамман өмірге қанат берген.
Усы кең жер шарына жууапкер—МЕН!
—Деп жар салады.

„Каракалпақстан“ баспасы, 1977.

ГҮМИС ҚОҢЫРАҰ

Қоңыраулар, умытпаспан даўсыңды,
Ұақ сөзімді айтар болсам кесіп мен,
Жас гезімде-ақ құрттай ғана жаршымды,
Шыңғырлатып жатар едім бесіктен.

Жолы қайсы мәртебеге жегпектин,
Өмір маған талай шадлық әйлеген,
Устазларым тапсырғанда мектептің,
Қоңырауын қағып жүрдім гейде мен.

Оннан кейін оңым түе түсімде,
Сол қоңырау тарггы менің көзімді.
Қой баққанда қозылардың ишінде
Жақсы көрдім қоңыраулы қозымды.

Сол қошантай жарып жүргей органы,
Минезіне қанық едім мен жаслай,
Бес жүз қойдан гүмис қоңырау арқалы,
Танып алып жүріуші едім алжаспай.

Мен де сондай бір таныулы болғайман,
Дүбірімнен мен екенім танылғай.
Барым болса тууған елге арнайман,
Мың шайырдан табыу ушын жаңылмай.

САПАРҒА ШЫҒАРДА

Гәпти тыңла, болмай есерзөк
Өз бетиңше кетиўден уял,
Керек тастың аўырлығы жоқ.
Тас та болса дәс көтерип ал.

Жақын ғой деп жубатпа кеўил,
Хей, жолаўшым, мәнзилиң жырақ.
Сапар қанша көринсе жеңил,
Таярлық көр сонша жақсырақ.

Жол тыңламас тек қолда барды,
Талап етер ол акыл күшин.
Мәнзилиңнен адаспаў ушын,
Билиў керек адасқанларды.

КАРТА АЛДЫНДА ТУРЫППАН...

Карта алдында турыппан,
Меридиан сызықтарын санайман,
Мына жердің бетине,
Қуяш болып тарайман.
Өйткени, мен дүньяға,
Ленинизм көзі менен қарайман.

Жер шары!...
Мына жерде тийип еди,
Душпанның оғы маған.
Ал мына жерден турып,
Анамды сағынаман.

Жер шары!
Мен сени унатаман,
Мен сенсиз не қыламан?!
Жарыламан,
От болып жағыламан—
Тарс етемен,

Мен саған табанымды тиреп турып,
Горизонттың аржағына
Мушымды көрсетемен.
Оларды жек көремен
шыным менен,
Ғақ кеўил адамларды сыйлайман—
Планетаның гүли менен.

Мен бәрін түсинемен,
Уға аламан.
Өміршең ақылымды,
Космосқа шығараман...
Мен Адамман өмірге
қанат берген,
Усы кең жер шарына
жууапкер—МЕН.

ҚАНЖАР

Қанжарды көрдик жақында,
Музейде, аман сақланған.
Ызғарлы оның жүзинен
Кетпепти уйып қатқан қан.

Билмедик бизлер, билмедик,
Жүрегін кимнің ол тилген,
Билмедик бизлер, билмедик,
Кимлерди, кимлер өлгирген.

Азатлық ушын жолларда,
Тилгенде қылыш жан-жағын,
Қарысып өткен қоллар да,
Қалдырып кеткен қанжарын.

Алдағы жауын жайратып,
Дем алған дейди ер өрде,
Алмапты тасқа қайратып,
Музейге әкеп берерде.

Адауат, жәнжел сөнсин деп,
Ол белин қайта буумаған.
Әуладлар жийиркенсін деп,
Канжардың қанын жуумаған.

СЕН ТУҰЫЛҒАН КҮНИ

(Улым Рашидке)

Сен туғған күні
мен қандай ғана шалқыдым,
Келешекке гүдікленбей
бар, күнім.
Мен көрмей кеткен бір жаксыға
көмек бер,
Мен көрмей кеткен бір
күнди көрсең, алтыным!

Сен туғған күні
Мен қандай ғана қууандым,
Изимде жанып қалатуғындай
шырағым.

Мен жазбай кеткен
бір қосық болса соны жаз
Мен көрмей кеткен
бір күнди көрсең, қарағым!

Сағынып қанша ак үмит
пенен қарадым,
Артымда да бар екен
ғой бала күн
Мен жазған жырды жыр деме,
Мен көрмей кеткен
бір күнди көрсең, шырағым!

* * *

Оның нәзик жырларына тийме көп,
Биз оннан да тауға сапар қылайық.
Гейде бултлар бийиклерге үймелеп,
Дәрьялар да ағады ғой ылайып.

Кәдем жүрмей адастың деп дауыслап,
Бурып алма ийгиликли, жолдан сол.
Тау да өзін турады ғой паң услап.
Тереңінде бір нәрсеси болған соң.

ӘКЕ МЕХИРИ

Менин әкем көринеди қаталдай,
Оның менен сөйлесемен баталмай,
Онда жаспан... қыйналаман ол барда,
„Еркінликтің“ ләззетін
Бир тата алмай.

Алды менен кемисинди көреді,
Ал сонынан мақтауынды береді,
Адамларға усаған бир ис қылсан,
„Менің балам адам болды“, дер еді.

Ол бизлерди ерликке де үйретти,
Бел де услатты түсинсин

деп мийнетти. —

Үзип, тақлап, жыйнап
 койдым бир күни,
Әкем жоқта атыздағы түйнекти.

Қатарынан қарықларға жатырып,
Дизб екледим еринбестен отырып,
Буны көрсе бурынғыдай тағы да,
„Мақтайды ғой, —деп ойладым — қағырып“.

Маңлай терлеп, жан—жүрегим нурланды,
Әкем келип көрди „қызыл кыrmанды“,
Мақтаў қайда!... Буған карап қайтама,
Көз алартып, еки бети сүрланды.

— Қайдан таптың сен бұнындай ақылды, Мен сени ме!.. Хәс сеней!—деп бақырды. „Қулағымнан созыу“ ушын қаплығып, Хәм де маған арысландай атылды.

Мен зып бердим куў далаға ылағып,
Мына сөзди еситти тек қулағым:
— Аяғыңа тикен кирип кетпесин,
Албырамай алаңға қаш, шырағым!...

БОЛМАСА

О, қанындай сүйемен мен нурлы айды,
Жаным мениң жырлайды тек, жырлайды.
Бир „хәсирет“ жүрегімди тырнайды,
Жыр жаза ма шайыр, „муңы“ болмаса.

Еңсең түсер исиң гейде жараспай,
(Дос пенен дос жүре алмайды санаспай,) 1
Алпамыстай, Арысландай, Манастай,
Дос тутынба жигит сыны болмаса.

Ох, жүрегим жазбай кетсен жыр сағын,
Бұл шайырлық жеткізбестей бир сағым,
Түн бойына толғақ буып курсағын,
Шайыр ма ол, айтар шыны болмаса.

Жас шыбықлар қыйрамасын нартынан
Кашар ким бар тәбияттың салтынан,
Өле ғойса жер гүңиренер артынан,
Қыран ба ол қулар шыңы болмаса.

Күлер маған терезесін ашып таң,
Сол бір қызға көрген сайын ашықпан.
Қолым жетпей қайғыраман қашықтан,
Жұлдыз туұмас гейде түни болмаса.

● ● ●

Аспандағы жауып жүрген жауынлар,
Бөргетуғын дән бар, жерге жауынлар,
Шексиз, шетсиз далам бар ғой мениң де,
Шетің тапай қус қанаты аұырған.

Барлық нәрсе бермейді ғой билине,
Мен ашықпан өз тауымның гүлине
Жыр жазыұда қаныңдай тил бар, қәне,
Жететуғын мениң де ана тилиме.

Хәр кимге уллы киндик кескен Җатаны,
Басымызға күн туўмағай қапалы,
Көп таўларды менсинбеймен гейде мен,
Өз таўымды көтерсем деп жокары.

三

Жаксы қонақ келип еди үйіме,
Асығыпты сырласуға жеткенше,
Сондай қонақ күнде келсе қәнекей,
Қәне, сондай азамағлар көп келсе!
Ал, мынауы унамайды неликтен,
Өзи таныс (қәне, маған жат болса!)
Жаксы достың қыймай
қалған болып мен,
Қарап турдым қарасы
оның батқанша.

✻ ✻ ✻

Зәхәр сөзди айттың маған,
Айттың мени жылаттың.
Зәхәр оғын аттың маған,
Аттың мени қулаттың.

✻ ✻ ✻

Жаман атқа жолыктым,
Жарыспақта қалдырды.
Жаман досқа жолыктым,
Көпшілікте жандырды.

АЙЫПЛАҰ

(Хиросималы 25 жасар жигиттің қосығы)

Мен соқырман.
Өмір маған қараңғы.
Аңғармайман ағы менен қаранды.
Биле алмайман.
Түн жарпы ма,
Таң алды ма,
ерте ме?...

Жүрегимди өртеме.

Көрмеймен.
Бәр дүньяның жакты нуры кел деймен,
Мен сизлердин әптабына шөллеймен.
Көрер көзим болса егер,
Жууырғанда жол танабын кууырып,
Есер едим желдей мен.

Мен соқырман саррас
жигирма бестемен.
Елеберин өлмеймен.
Өлсем де уқтыраман
Гөрімде тик тураман,
Неге көрмеймен?
Мен соқырман.

~~3629~~

Ол қанжарды жумсаған бийге, ханға,
Берлинге де апарған көміп шаңға,
Мине, қатар отырмыз немец пенен,
Қойып оны нан толы дәстурханға.

Гейде сөйтип кетеміз ойға голып,
(Барлық халық биз бенен жақын халық)
Узын сөзге көшемиз чай үстінде,
Ағам берген қанжарды ортаға алып.

Көп бизлерде ерлікке татыр аңыз,
Достымызды күлкіге батырамыз,
Қызып кетіп... бас кескен қанжар менен
Гейде бизлер нан кесіп отырамыз.

* * *

Ағайлар шыққан минберде турман,
Қарайды жұртың көзлери салқын.
Мен саған курбан, мен саған курбан,
Мен саған курбан туұылған халқым.

Сен десем менин көкирегім аспан,
Сен десем мениң жүзлерім азғын,
Мен сенлик сезім, қуұанышлы жастан,
Жырымды тунғыш дирилдеп жаздым.

Соншама көзлер қарайды тергеп,
Қарайды жұрттың бәри маған.
Отырған анау ағайлар сергек,
(Тынлашы мени, жаным аға)

Шапалағынан шағылып отлар,
Қол соқты бир гез халық маған.

Қонғандай болды бахыттың қусы.
Геўдеме келип халықлаған.

Не деген жыллы жанар еди...
Тебирендим сонша, тебирендим не ғып?
Бийигимнен усы —
Қалмасам түсіп, болар еди.

* * *

Болдың ғой, сен, барлық жерде болдың ғой,
Өз жеринди қорғап жүрдің намыстан,
Туұған жердің құдиретін көрдің ғой,
Күннің нуры шашырайды алыстан,

Мейли қанша жүрсен де сен жырақта,
Жүрсен де сен пал ишип, гүл тағынып.
Өз тилинде жырладың ғой бирақта,
Туұған жерди жырладың ғой сағынып.

АРНАҰ

(Жолмурза Аймурзаевқа)

Жыр—шәменнің бұлбилисиз сайрауық,
Ойлы көптің өзегисиз қайнауыт,
Бұл бийіктен кетер басым айланып,
Қыран бүркіт қырларына жарасар.

Талай жастың асыуына келгенсиз,
Қоян қашса дәл тийдирген мергенсиз.
Сиз биринши Горькийге қол бергенсиз,
Бұл қол беріу мәңгиликке уласар.

Ел, халқым деп төгіп жүрсіз барыңды,
Елсіз тойда ким татады нанынды,
Жұртты ойласаң жұрт түсінер жаныңды,
Кимді сүйсең, есигинди сол ашар,

Гейбиреўдин өмир, жасы сәл қысқа,
Ондай адам көре алмайды шалқыспа,
Жеткеннен соң жетиў керек алпысқа,
Алпыс деген асыў — ғой көз қамасар.

Сіз жазсаңыз жыр да сәтлі шығады,
Көкиректен қайнап отлы шығады,
Дауысыңыз пәтлі-пәтлі шығады,
Билмегенлер отызда деп таласар.

Бир карасақ бир талай жол асқансыз,
Бир карасақ жассыз небир жастан Сіз.
Бізлер ушын бара алмаған аспансыз,
Қайсы жұлдыз жұлдызыңа жанасар?.

Әй шайырым, жырың сениң жаңғырық,
Арғымақ мин әтирапғы шаң қылып,
Айтқаннан сон айтыў керек яндырып,
Той үстінде: бахығ кимге миясар?.

ӘКЕ ЖОЛЫ МЕНЕН

Өмир бизди өтеди,
Сокпағынан зырлатып:
Турмыс гейде кетеди,
Шенгелине тырнатып.

Өлим бизди жылатар,
Әкемизди әкетип,

Өмир бизди жубатар,
Баласына әке етип.

Жуўырамыз, желемиз,
Егленбеймиз онша артық
Туўыламыз, өлемиз,
Ғарры болып, жас артып.

Жүрекке бар от—дауыл,
Жалын жүрек баламан,
Әкелердің соқпағын.
Алға баслап бараман.

Жүриў әке жолында—
Туўыў, қайта жасарыў,
Тирилердің қолында,
Өлилердің жасауы.

* * *

Гейбиреўди шаршатса шың—айбарлы.
Уллы адамлар қашан—ақ из түсирген.
Айтпағаным ушын сондай ойларды,
Мен бәрхәма пәс боламан ишимнен.

Асқар таўлар, ерлигинди қуй мейлиң,
Көкирегимди бир кеңлікке көтер де—
Мен басымды көбинесе иймеймен.
Менсинбеген басып өтип кетер деп.

ТҮС

Өшти каннан өшти талас, умтылыс,
Мен табытта баратырман тым-тырыс,

2—19

Өзиме де гүллер унайды,
Гүллер менен күтемен Майды,
Гүл ишинде гүлдей шырайлы,
Лилия.

Сенсиз өмир сәл-пәл унамсыз,
Хәтте сенсиз өмир де жансыз,
Өс, өсе бер қайғысыз, ғамсыз,
Лилия.

Гүл терип көп тауларға шықтым,
Сен деп қанша сууларға ықтым,
Қай бахытлы күни жолықтың,
Лилия.

Шайыр болсам сен деп шайырман,
Жазба десең оған қайылман.
Тырнағыңа болайын құрбан,
Лилия!

Аймалайын мийрим қанғанша,
Көтерейін белим талғанша,
Жыр арнайын кеуилиң толғанша,
Лилия!

* * *

Мени бир өмирге мәс еткен дилбар,
Мәс етип кеуилимди пәс еткен дилбар,
Етекти толтырып жас еткен дилбар,
Қимнің бостанында пәл-пәлlep жүрсен?

Күнде терезеңнен бакқым келеди,
Өзимнің ышқымда жаққым келеди,

Мен де бахытымды тапқым келеди,
Неге кең дүньяға келгенсең бир сен.

ЕДИҢ

Мениң жас жанымда ғана тур едиң,
Мениң аспанымда ғана тур едиң,
Мәңги, қол усласып баратыр едиң,
Билмеймен қай жерде қалып қойғансаң.

Сен қалған жерлерде неге қалмадым,
Жалғыз кетиўмеди мениң әрманым,
Сени излеп қай жерлерге бармадым,
Енди биле алмайман ойлансам.

Қуўанып-қуўанып тасқандай едим,
Мен де өзимше бир аспандай едим,
Ойнап көзлеримди басқандай едиң,
Жоқсаң қапталымда былай айлансам.

Мениң кеўлимди де билгендей едиң,
Мәңги сенликпен деп күлгендей едиң,
Мәңги қол усласып жүргендей едиң,
Бәрин сәл уақытта қалай жойғансан.

Билесең бир өмир умытпасымды,
Жүрмен төрт тәрепке урып басымды,
Ғәзебим мың мәрте турып басылды,
Қалай умыттарман өзиң „ай“ болсан.

Гейде жек көремен өткенди еслеп,
Гейде муҳаббегим шығар кес-кеслеп,
Мүмкин жырымды да оқырсаң еснep,
Бирақ жүрегиме терең бойларсаң.

* * *

Оқыйсаң ба қосықларымды?
Илесе ме екенмен көшке:
Дың еткізип жүрек тарыңды,
Сол бир гезлер түсе ме еске?

Жете алмадым сениң кеўлиңе,
Ал, қосықта жетким келеди,
Жаслығыңды түртіп оятып,
Дүбирлетіп өтким келеди.

Чай үстінде көзіңнің жасы,
Тамар болса үнсиз кесеңе.
Мен де барып жүрер едим—ғой,
Гейде сениң бахыт көшене.

„ЛӘЙЛА“ НАМАСЫНА

I

Ләйла аты эфир бойлап тарады,
Тыңлап турман тартып ишке ғаўаны,
Ләйла хәзир не дейди екен жигитке,
Қалай болар екен буның даўамы?

Айтшы, Ләйла, көзіңе не көринди,
Жигит хәзир менсинбейди өлимди,
Жығыл, Ләйла аяғына тезирек,
Хәзир жубат ғам-гүн болған кеўилди.

Бол, бол Ләйла, муңлы жигит шаршады,
Муңлы жигит муңайтады қаншаны,

Кешир деши, болшы Ләйла, тезирек,
Тез болмасаң намасын ол таўсады.

Шығар, Ләйла, шығаршы тез сестинди,
Пәк муҳаббат кумар емес бес күңги,
Сеннен басқа хеш кимди ол уқпайды,
Тыңламайды сеннен басқа хеш кимди.

Тыңла оны, жанын оның жақтың ғой,
Биле билсең бахыт гилгин таптың ғой,
Бул қосықты түсиндим мен әйтеўир,
Түсиндим-аў, бул да мениң бахтым ғой.

Айтып тур ол жүрегінде бар сырды,
Неге, Ләйла, шығармайсаң даўсыңды,
Бирақ Ләйла сорамады кеширим,
Болды, жигит, муңлы нама таўсылды,

II.

Былай қойып әлемдеги бар үнди,
Усы бир сес титиретти жанымды.
Муҳаббетке толған жүрегім менен,
Гезіп кетким келди мениң аўылды.

Бир муҳаббет қалып еди жойтылып,
Жүрегімде кетти үлкен ой туўып.
Әх, сен буны билмейсең ғой, сүйиклим,
Мениң сырым өтті, мине айтылып.

Паш етилди барлық сыры жанымның,
Паш етилген сырларыма, налындым.
Сен қосықты билмейсең деп бақырдым,
Сен наманы түсинши деп жалындым.

Бирақ сениң еситкен жоқ қулағың,
Бахыт онда болар еди-аў бир адым,
Түсимпазлық жоғын аяп жаныңда,
Күйгенимнен өксип-өксип жыладым.

ДОСЛЫҚ ҲАҚҚЫНДА

Дос неге керекли жетсең бахытқа,
Қалсаң, сол туғырда, барлық ўақытта.
Биреў гүлге кумар, биреў якутқа,
Ал мен досқа кеўил берген қусайман.

Сөйлесем сөйлермен ойлап артымды,
Дос хәм дос болады билсе нарқыңды,
Билмеген хор әйлер есил алтынды,
Мен хәм гейбир ўақта мерген қусайман.

Өзиниң жақсысын алтын дер хәр ким,
Жаман жаманын да жақсы дер, бәлким,
Ҳақыйқат жолдасым қараса салқын,
Душпанлар ишинде өлген қусайман.

Душпаның бәрқулла буғып турмайды,
Хәмме сонда сени уғып турмайды,
Дос хәм дос кеўлинен шығып турмайды,
Талай тар соқпақта желген қусайман.

Қыялым ағыстай бурқып ағады,
Ийг болсанда ҳадаллығың жағады.
Жүрегим туўылған ел деп соғады,
Елге барым болса берген қусайман.

Дос неге керекли жетсең бахытқа,
Қалсаң, сол туғырда барлық ўақытта,

Мунайып жүргенде „тарлық“ ўақытта,
Талай досларымды „көмген“ қусайман.

Қәлеке, қой сөзди, болма шала өкпе,
Қимде не жоқ болса соны дәметпе,
Бар болса барлығы өзін тәрепте,
Мың сан дос ишинде жүрген қусайман.

ҚЫЗКЕТКЕН

Қызкеткенім, қызыл кәрўан дерегиң,
Суўларыңнан суўғарады ел егин.
Қурбысына хәзил айтып, дегишип,
Қыз өтеди қыйсаңлатып шелегин.

Хәзил айтсақ жеңип кетер болар ма,
Себеп таппай қасларына жоларға.
Сылтаўратып суў ишеди жигитлер,
Бир рахмет айтыў ушын оларға.

Оны солай басласа да „қағынып“,
Жас жүрегі бой берместен бағынып
Таң атқанша көзин илмей шығады,
Қызкеткенниң салқын суўын сағынып.

Қызларының қылығына мәс аўыл,
Болса дағы қыз минези тас аўыр,
Ол күтеди үйде сабырсызланып,
Суўға толы шелегиниң босаўын.

Себеп-сырын ата-ана да биледи,
Колларында әлпешлеген гүли еди,
Ишлеринен жайып турып қолларын,
Перзентине ақ пәтия тиледи.

Усындай ғой бул дүньяға келген соң,
Адам бахтын тапса усы жерден сол,
Қызкеткен деп атап кеткен халқымыз,
Суу алыуға қызлар кете берген соң.

* * *

Мен саған пәк едим таңдағы гүлдей,
Мүмкин қыйнадың ба сырымды билмей,
Хатымды алмадың қолымды қағып,
Жырымды қайтардың оқығың келмей.

Сол ұақыт бир зәхәр аралап қанды,
Геўдеме өкиниш от болып жанды,
Сен қандай тас едің, тасбауыр едің,
Неликтен сол сезим саған тутанды?

Түнде кирпич қакпай арнаған бул жыр,
Мине, бүгін сениң көз алдында тур.
Я мениң бар шығар тилимде мүки,
Я сениң пүткіллей көкирегің соқыр.

Сен неге укпадың сырымды иштен,
Бендемен шайырлық шарабын ишкен,
Балқыған жүрегim айланып тасқа,
Лаўлады көзлерим жек көриништен.

Усы ма ўапасыз муҳаббат деген,
Шапшыдым арысландай бир таяк жеген.
Менлик муҳаббетке дилдар болалмас,
Мениң жырларымды көзге илмеген.

ҚАЗАҚША МОТИВ

Мениң жаным өмирден муң тилемес,
Жулдыз жанған геўдеме түн түнемес.
Мүмкин емес өмирде жалғыз жасаў,
Яр излемеў өмирден мүмкин емес.
Қайғың менен төгилтпей, тастырғызбай,
Күт деп едим, көзиме жас турғызбай,
Өтермисен деп едим алып мени,
Көкирегimди таў менен тасқа урғызбай.
Бермедің де ойлаған тилегimди,
Жаңа шыққан нәзик жыр—гүл, егинди,
Таўға сүйреп, қыя шың тасқа сүйреп,
Тилке пәра қылдың ғой жүрегimди.
Көндим, жаным, еркиңе қыйнасаң да,
Кеттим жаным қасыңнан қыймасам да,
Өзи жамаў жүрегim өртенеди—аў,
Басқа қызға пүтин деп сыйласам да.
Ғылжақлайман қызларға көнеме деп,
Ыржақлайман отыңды сөнеме деп,
Ебин тапсам айтамаң өтирикте,
Пәклилигиме биреўлер исене ме деп,
Мениң жаным өмирден муң тилемес,
Жулдыз жанған геўдеме түн түнемес,
Мүмкин емес өмирде жалғыз жасаў,
Яр излемеў өмирден мүмкин емес.

МАНДОЛИНА ТАРЛАРЫ

Егер мени тағдирим от алдырса,
Бир сениң жүрегіңе қуяр едим:
Егер сени шегі жоқ Ыаған қылса,
Бәрибир тар геўдеме сыяр едің.

Хәзил деген ең бир арзан гәрип тас,
Оны хешким жоқ өз бойына дарытпас,
Арзаныңа баха бере билмеген,
Қымбатыңды бахалап та жарытпас.

Сағындырдың, сарсылттын, хайран еттиң,
Жулдыз киби жанымнан жайнап өттің,
Талай жыл бирге ойнаған курбым едиң,
Қарлығаштай шарықлап қайда кеттиң.

АНАМНЫҢ ХАТЫ

Неге хат жазбайсаң бир айдан бери,
Сәлем әзийз балам, көзим қуңқары.
Бийхуш, сүүретиңде реңкиң сары,
Балам азғынба деп кеуилим бийқарар.

Арак иште жаным, бузыққа ерме.
Тек те оқыйман деп сарыла берме,
Тағы бурынғыша тынышлық көрмей,
Қап-қара көзлең нигаран болар.

Мезгил-мәканыңда ишпей асыңды,
Текте оқы менен бәнтлеп басыңды,
Ойлап инің менен қарындасыңды,
Мүмкин сағыныштан көзлең талар.

Тезирек жазбайсаң жоғы-барыңды.
Әкең урысар маған тыңлап зарымды,
Ким жуып береді шулықтарыңды,
Менсиз қалайынша күнлең барар.

Ағаң аман—сау жүр, Сәбийт те сергек,
Әйсанем хәйиулер қуыршағын, тербеп
Оқыудан әжағам қашан келер деп.

Бәрхә сүүретиңе талпынар олар,

Апаң жүрсем дейди босағып белін
Көп пенен қатарда қандырып шерін,
Қашан берерсең деп түсіріп келін,
Көзім жолларыңа тигилип қарар.

Мейли болған болар, тилегім ғой ол,
Шүкир емеспіз ғой сейілден кур қол
Мейли кайда болсаң ай бол, аман бол,
Текте саулық болса, барлығы болар.

ГЕЙДЕ ҮМИТ

Күн бос өтсе өлердеймен қартайып,
Әллеқайда тұрғаным бир асығып.
Өз-өзіме кеулим толмай сарғайып,
Отыраман столыма асылып.
Ашасызба уллылардың бетін бир,
О, досларым, майдамыз-ау, майдамыз.
Бизлерсиз де жарамаслар жетіп жүр,
Мына журтка тиймес болса пайдамыз,

Қарғайып та кетеміз ғой тағы аздан,
Өгеміз бе питкермей ақ ахыр гүк.
Мен де басты көтеремен қағаздан,
Таң да ағады коразларын шақыртып,
Гейде үмит жарқыратып ойымды,
Козғалмайман столымнан түн-күндіз.
Пушкин менен Лермонтовтан кейінгі,
Мен шығар деп туұатуғын бир жұлдыз.

* * *

Көп айтасаң маған дүнья жөнінде,
Сенің ойың шарлайды ғой қыяны.

Мынаў туўған жерди сүйген кеўилге
Пүткил әлем өз-өзинен сыяды.
Жер-дүньяға төксеңде сен уўыслап
Хәрре палын өз жеринен жыйнайды.
Өз жериңди жаза алмасан дурыслап,
Жаза гөрме әлем деген шыймайды.

ДОСТЫМА

Муҳаббет деген жолды излеп,
Екиге бөлдик соқпақты.
Сөйлесек сөзлер сол қыз деп,
Екиге бөлип тоқтатты.

Қыймасым еди ол менин,
Қызғаныш болса, көш менде.
Бир ўақға еки бөлменин,
Бахыты болмас ҳеш бенде.

Жүрегим калай макуллар,
Қыймайман соны, қайғы екен.
Бир қызды сүйген жақынлар,
Бахытты бөлісе алмайды екен.

* * *

Асығамыз, ҳаплығып,
Келешекке батыл биз.
Келешекке шад күлип,
Жүрип келе атырмыз.

Жақынымды, жатымды,
Құрметлеймен терең мен.
Кирлетпеймен атымды,
Атлатпайман төбемнен,

МӨЛДИРЕГЕН КӨЗЛЕРИНДЕ ҚАЙ УШҚЫН?

(хәзил)

Мениң ушын ашылмаған сарайсаң,
Қосық жазып жүрсиз бе деп сорайсаң,
Көрген жерде көп тигилип қарайсаң,
Мөлдіреген көзлерінде қай ушқын?

Жыр дедиң-ақ жырым мениң көркейди,
Енди саған апарар жол келтейди,
Мени сениң муҳаббетің өртейди,
Мөлдіреген көзлерінде қай ушқын?

Қарай-қарай есимнен де тандырдың,
Қоз едим мен үплей-үплей жандырдың,
Жүрегимнен қосық болып жаңғырдың,
Мөлдіреген көзлерінде қай ушқын,

Кирпик илмей шықтым талай қурап жыр.
Сол жырларым талай қызға унап жүр,
Саған келсем дедім „меннен жырақ жүр“
Мөлдіреген көзлерінде қай ушқын?

Атымды мен оқығым кеп кеште де,
Қарай-қарай көп отырдым кестене,
Жүрегінде жоқ па деймен ҳештене,
Мөлдіреген көзлерінде қай ушқын?

АРҒЫМАҒЫМ

Арғымағым атылып ескен желдей,
Туұлайды пәтке минсе дизгин бермей,
Жалына жабысаман еки коллап,
Айырылып қсс дизгиннен қалғым келмей.

Хәрким де бәйги алыұға белин байлар,
Астымда арғымағым ырғып ойнар.
Шанынан қосқан аттын күн тутылып,
Ушады табанынан найзағайлар.

Арқасы шапқан аттың қозады екен,
Қайралса қара тасга тозады екен.
Хәзирше бәримиз де жолда жүрмиз,
Ким билсин, қайсы арғымақ озар екен.

МАЗМУНЫ

Гүмис конырау	3
Сапарға шығарда	4
Карта алдында турыппан	4
Қанжар	5
Сен туұылған күни	6
Онын нәзик жырларына тийме көп	7
Әке меҳири	7
Болмаса	9
Аспандағы жаұып жүрген жаұынлар	9
Жақсы қонақ келип еди үйиме	10
Айыплау	11
Менин бала былдырымды тыңлар ким	12
Пушкиннің естелигиге	13
Умытып кетип	13
Ағайлар шыққан	14
Болдың ғой, сен	15
Арнау	15
Әке жолы менен	16
Гейбиреуди шаршатса шың-айбарлы	17
Түс	17
Океанда бир гүл өседі	19
Мени бир өмирге мәс еткен дилбар	20
Едиң	21
Оқыйсаң ба қосықларымды	22
„Ләйла“ намасына	22
Дослық қаққында	24
Қызкеткен	25
Мен саған пәк едим таңдағы гүлдей	26

Қазақша мотив	27
Мандолина тарлары	27
Анамның хаты	28
Гейде ұмит	29
Достыма	30
Асығамыз	30
Мөлдіреген көзлерінде	31
Арғымағым	32

На каракалпакском языке

Калбай Абдираманов

ЗАПИСКИ СЕРДЦА

(сборник стихов)

Издательство "Каракалпакстан"

Н у к у с—1977

10929
32

Редактор Т. Қабулов.
Художник Қ. Нажимов
Тех редактор К. Бекниязов
Корректор. Ә Әбдираманова

ИБ № 287

Тернўге берилген ўакты 26/1—1977-ж. Басыўға рухсат
етилген ўакты 3/III—1977-ж. Қағаз форматы 70X90^{1/32}
РК № 30547 Көлеми 1,125 баспа табак 1,31 шәртли баспа
табак. 1,0 есап баспа табак. Тиражы 5000. Баҳасы 12 т.

„Қарақалпақстан“ баспасы. Нөкис, қаласы, К. Маркс
көшесі, 9

ҚКАССР Министрлер Советиниң баспа, полиграфия
хәм китап саўдасы ислери бойынша Басқармасының
„Правданың“ 50 жыллығы атындағы Нөкис полиграф-
комбинаты. Заказ 19.